

Vägbeskrivning till gruvorna i Mangen:

Mangen ligger ca 35 km nordväst om Sunne. Närmaste större ort är Uddheden/Gräsmark ca 15 km öster om Mangen. Från Europaväg 45 tar man av vid Rottneros, mot Ski Sunne och Gräsmark. Efter c:a 21 km vid vägkorsning i Trötvik kör mot Arvika / Charlottenberg. Efter ytterligare ca 9 km, sväng vänster mot Mangen, Tiskaretjärn och vandringsled. Följ blå skylt med text "Gruvrundan".

För vägbeskrivning från valfri startpunkt: Gå in på www.hitta.se och sök "Stavtorpet, Gräsmark". Parkera vid vändplan och informationstavla 2 km före mål.

Snabbfakta:

Avstånd till Sunne: 37 km,

Gruvrundan:

Stigens längd: 10 km,

Vandringstid: 4,5 tim

Kortrundan förbi Gruvfogdetorp:

Stigens längd: 3 km,

Vandringstid: 1 tim

Om Gruvrundan:

Vandringsleden har sin sträckning genom gruvområdet i Mangen, som ligger mellan sjöarna Mången och Trehörningen. Vandringen är en kombination av kultur och naturvandring. Hyperitberggrunden gynnar en lite speciell och säregen flora, med flera ovanliga arter. Leden går till största del genom skogsmark.

Starten för Gruvrundan är lämpligast vid Asphöjdens vändplan, där finns det också en informationstavla om verksamheten. Här kan du också välja mellan 10 eller 3 km vandring. Du kan också starta din vandring vid Storguvan eller från Fredroshållet; där man parkerar på vändplanen vid stigen till Kattgruvan.

Utefter Gruvrundan finns ett flertal lämningar från järnbruk, anrikningsverk, gruvor, transportlinbana för malm, skarnhögar och ett täljstensbrott. Kvar efter den här tiden finns också stengrunder efter byggnationer och en del järnkonstruktioner. Svedjefinnarna som bosatte sig här från början på 1500 talet bidrog troligtvis också med arbetskraft vid tillmakning och malmbrytning, men försåg också gruvorna med ved för tillmakningen i gruvorna.

Eldning efter leden är Ej önskvärt p.g.a. att det är långt till vatten på de flesta ställen.

Välkommen till vandring i Finnskogen på Gruvrundan önskar Finnskogens byalag.

Gruvrundan:

Välkommen till Mangens gruvområde! Gruvverksamheten här pågick från 1500-talet fram till början av 1900. Kvar finns nu en mängd lämningar och gruvhål. För att besöka dessa kan du gå stora Gruvrundan som är 10 km lång. Här nedan får du en beskrivning över hur den kan upplevas om den vandras motsols. Vill du inte lägga 4-5 timmar på vandringen kan du istället välja att gå kortrundan på knappt 3 km, den tar dig förbi Karlsviken, Peckerud och Källargruvan och åter förbi Gruvfogdetorp. Vägvalet på 3 eller 10 km finns även vid Källargruvan, så var uppmärksam! Hela leden märkets upp under 2016 och det är bara att följa de orange markeringarna.

Stora Gruvrundan motsols:

Om du startar din vandring vid **Asphöjdsparkeringen** och går norrut mot Karlsviken, följer du en bit av den gamla linbanans sträckning. Alldeles i början passerar du en upphängd transportkorg, det är en av de många korgar som transporterade malmen från Storgruvan de 1000 metrarna till anrikningsverket vid Karlsviken.

När du kommer fram till **Karlsviken** finner du förutom industrilämningarna, en informationstavla och ett rastbord. Här kan du också se den stora stenen som Peckerudsgutten enligt sägnen välte i bäcken som trampsten, när han skulle hämta hem en kviga från skogen. Stenen är närapå 3 meter lång och har en massa på omkring en halv kubikmeter.

Av **Pickerud** kan du se inägorna med odlingsrösen, där stigen går tvärs över, medan husgrunden ligger inne i skogen ovanför stigen. Den som bodde där hette Nils Olsson, även kallad Peckerudsgutten, född 1826 död 1896, under ålderdomen utauktionerad som många andra, han var känd för sin oerhörda styrka. När värmlänningarna drog till Bergslagen på arbete med häst och vagn, fick han dra sin vagn själv. Han ägde ingen häst. Vagnen var oftast lastad med 2 1/2 skeppund (425 kg). En silltunna kunde han ta under armen. Under en vistelse i Stockholm blev några ligister för närgångna. Trots hans varningar lämnade de honom inte i fred. Han slog därför tillbaka ett slag. En föll och dog. Nils anhölls men Kung Karl lovade straffrihet om han lämnade staden och fortsättningsvis stannade i hembygden bland de människor som kände honom. Han var extremt storväxt och sades ha storlek 54 i skor, ett par finns än idag bevarade på hembygdsgården i Gräsmark

Efter ytterligare 1 km, kommer du fram **till Källargruvan**. Här finns det rikligt med skarnhögar och innanför ett staket, ett 10 meter djupt schakt med vatten i botten. Vid södra kanten finns grotliknande dagbrott med vackra turkosfärgade skiftningar i väggarna. Det finns även ett rastbord med tak.

Direkt efter gruvan kan du välja att gå till vänster (Korta gruvrundan 3 km) tillbaka till Asphöjdsparkeringen via Gruvfogdetorp, där sista byggnaden på höger sida är ett dass, eller gå till höger ut på Stora gruvrundan (10 km).

För att gå Stora gruvrundan går du från Källargruvan ner och korsar Fredrosvägen (grusväg) för att gå en slinga ner mot en annan av sjön Mångens vikar. Här ligger **Kattgruvan**, som består av skarnhögar och ett antal vattenfyllda schakt. Stigen vänder upp och du passerar åter igen grusvägen och fortsätter mot Lomtjärnstorp, bara ett par 100 meter efter att du korsat grusvägen viker du vänster (rakt fram går stigen mot Fredros, men den är tyvärr inte underhållen) men du följer den gamla kärrväg och orange markeringar, fram till Lomtjärnstorp. Vid **Lomtjärnstorp** viker stigen 90 grader höger, mellan torplämningarna. Efter ytterligare vandring passerar du resterna av ett **täljstensbrott**, en för området ovanlig bergart. Du går uppför en backe och har där möjligheten att rasta vid ett stockbord.

Du fortsätter efter stigen och kommer på nytt ut på kärrvägen du lämnade vid Lomtjärnstorp och följer nu denna åt höger. Precis före Stavtorpets inägor viker leden in till vänster. **Stavtorp** är en gård från 1600-talet, men alla de gamla husen brann ner 2006 och det har sedan stått obebyggt fram till 2016, då ny ägare börjar bygga. Efter att ha rundat inägorna passerar du rakt över vägen ner till Storgruvan. Nu går leden över stock och sten och efter ett parti myrmark kommer du nu till vändplanen vid **Abborrtjärn**. Du går över vändplanen och kämpar dig uppför en mycket brant backe upp till lämningarna av **Abborrtjärnsgruvan**. De lämningar som syns är skarnhögar och vattenfyllda gruvhål. Här finns koppar och svavelkis i berggrunden. Nedanför kan du skymta Abborrtjärnets vattenyta.

Nu är det inte långt kvar till Tiskaretjärnsskogen, precis där den börjar är det fin utsikt åt väster, österut slingrar sig nu stigen ner i storskogen. **Tiskaretjärnsskogen** är den största skog som svenska kyrkan avsatt på frivillig väg. Efter stormen 1969, blåste många stora grova träd ner i skogen och det bestämdes då att ingen upparbetning skulle göras, utan den 31 Ha stora skogen skulle avsättas som nyckelbiotop. Här kan du träffa på både tjäder och järpe, så väl som tretåig hackspett. På marken finns det bland annat blåsippor, knärot och trolldruva. Många av granarna här har ett imponerande omfång. I skogen finns rester efter torpet **Gruvbråten**.

Efter omkring 1 kilometers vandring i den mäktiga pelarskogen kommer du ner till **Storgruvan**. Där finns rikligt med skarnhögar och även rester från den väldiga anläggning som fanns här för transport av malm, före 1900-talet. En stor gruvmyning med stöttor öppnar sig, men att gå in är riskabelt, det förekommer ras där inne, som ibland hörs med väldiga dån. Gången lär sträcka sig mer 70 meter in i berget. Här finns rastbord och informationstavla. För den som vill åka hit med bil, finns parkeringsplats. Efter besöket vid Storgruvan i Mängen bär det brant upp, på gruvans "tak", där du passerar en frodig slänt med riklig växtlighet.

När du passerat krönet kommer du så småningom fram till **Asphöjdsgruvan**, en mindre gruva med koppar och svavelkis och även lämningarna av gården **Gruvberga**. Skogen i det här området är av trolsk karaktär. Stigen ansluter nu till vägen från Gruvfogdetorp och Kortrundan. Vid resterna av gården **Asphöjden**, alldeles vid parkeringen, finner du den ovanliga lunglaven på stammarna av ett bestånd lönnar. Vid Asphöjden finns förutom lämningarna av själva huset även en raserad jordkällare, som förr användes som spritförråd, kvar finns också de gamla trädgårdsväxterna och en bit norrut, grunden till det vårdshus som hyste gruvarbetarna i Storgruvan, senare användes hotellet till danslokal och revs slutligen 1920.

En upprustning av området pågår under 2016-17. Leden mellan Ängenleden, Tiskaretjärns naturreservat och Gruvrundan samt mellan Gruvrundan och Fredros är inte rustade eller iordningsställda.

